

Handläggare
Sarah Adewale Chaara
Telefon: 08-508 24 953

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Betänkandet ”Se Barnet!” SOU 2017:6

Svar på remiss från kommunstyrelsen KS Dnr 110-365/2017

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden beslutar att lämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Susanne Leinsköld
Stadsdelsdirektör

Anna Mattsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Betänkandet ”Se Barnet!” (SOU 2017:6) är resultatet av utvärderingen av 2006 års vårdnadsreform. Förvaltningen är i stort positiv till de förslag på lagändringar som presenteras i betänkandet och tror att förslagen kommer bidra till ett stärkt barnrättsperspektiv.

Bakgrund

Regeringen beslutade 2014 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utvärdera 2006 års vårdnadsreform. En huvuduppgift var att undersöka hur reglerna om vårdnad, boende och umgänge tillämpas och ta ställning till om reglerna behöver ändras för att reformens grundläggande syfte uppnås. Utredningen mynnade ut i betänkandet ”Se barnet!” (SOU 2017:6) som har skickats på remiss till bland annat Stockholms stad.

Ärendet

I uppdraget inom utvärderingen av vårdnadsreformen ingick att undersöka hur reglerna fungerat i praktiken och om syftet med reformen, att stärka barnrättsperspektivet, har uppnåtts. En annan huvuduppgift var att kartlägga och analysera orsakerna till ökningen

av antalet vårdnadsfall. Det ingick även i utvärderingens uppdrag att ta ställning till bland annat följande:

- om reglerna om gemensam vårdnad behöver ändras
- hur föräldrars möjligheter att nå en samförståndslösning i mål om vårdnad, boende och umgänge kan utvecklas och förbättras
- hur barnets rätt att komma till tals kan stärkas
- vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att säkerställa att riskbedömningar görs i tillräcklig utsträckning och att dessa bedömningar är av hög kvalitet
- vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att förbättra och effektivisera hanteringen av frågor om överflyttning av vårdnad när det förekommit allvarligt våld i familjen
- om det behöver införas särskilda forumregler för situationer när barn och föräldrar har skyddade personuppgifter
- om det finns behov av åtgärder för att stärka kompetensen vid handläggning av frågor om vårdnad, boende och umgänge

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för socialtjänsten i samarbete med Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning med anledning av att familjerätten i Skärholmen drivs tillsammans med stadsdelsförvaltningarna Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö i form av Familjerätt Sydväst.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är i stort positiv till de förslag på lagändringar som presenteras i betänkandet. Förvaltningen tror att förslagen kommer att bidra till ett stärkt barnrättsperspektiv och på sikt förbättra förutsättningarna för samförståndslösningar mellan föräldrar. Förvaltningen har synpunkter på nedanstående förslag:

Obligatoriska informationssamtal ska föregå domstolsprocessen

Förvaltningen är positiv till att införa ett krav på att föräldrar ska ha deltagit i informationssamtal innan de inleder tvist i domstol. Effekten av denna informationsinsats förväntas vara god och sätta barnets bästa i främsta rummet. Kravet om informationssamtal kommer initialt att innebära en väsentligt ökad arbetsbelastning för familjerätten dels då det innebär en ny arbetsuppgift för familjerätten och dels då informationssamtalen tros generera ett ökat antal samarbetsamtal. Förvaltningen vill poängtera att det är högst osäkert att den förväntade effekten i form av minskat antal

domstolstvister motsvarar den arbetsbelastning som informationsinsatsen kommer att generera. Det finns en risk att den ökade arbetsbelastningen inte kommer att kunna hanteras med befintliga resurser. Förvaltningen anser att effekten av förändringen bör utvärderas på nationell nivå i syfte att säkerställa att den uppskattning som gjorts vad det gäller ökade kostnader för kommunerna är rättvis.

I förslaget framgår att samtalen ska hållas i den kommun som barnet är folkbokförd i med vissa undantag. I det fall en förälder har skyddade personuppgifter ska samtalen hållas i den kommun där den förälder som inte har skyddade personuppgifter bor. Förvaltningen vill poängtera att en förälder som har skyddade personuppgifter inte sällan har varit eller är utsatt för hot och våld från den andra föräldern. Av detta skäl kan det vara direkt olämpligt att den utsatte föräldern ska behöva resa till förövarens kommun, då detta kan innebära en säkerhetsrisk för både barn och förälder. Förvaltningen anser att det bör finnas en viss grad av flexibilitet vid val av kommun i sådana situationer.

I förslaget framgår att det ska göras en bedömning av den resande föräldrarnas grad av olägenhet samt betydande konsekvenser som skulle uppkomma genom att infinna sig i barnets folkbokföringskommun. Det finns en risk att bedömningar ger upphov till diskussioner om tillhörighet mellan olika familjerätter. Förvaltningen anser därför att denna fråga bör förtydligas ytterligare för att undvika oenigheter mellan kommuner.

Vidare anser förvaltningen att det är positivt att lagförslaget beaktar att föräldrar som inte finns i landet undantas från informationssamtalen.

Familjerätt Sydväst driver ett utvecklingsarbete vad gäller information till skilda/separerade föräldrar som är oense om vårdnad, boende och umgänge. En gruppverksamhet kommer starta med syfte att ge föräldrar information om samarbetsamtal, avtal, stöd i annan form, lagstiftning och praxis, hur domstolsprocessen går till samt information om aktuell forskning kring hur barn påverkas av föräldrar i konflikt. Förvaltningen önskar tydliga riktlinjer för hur ett informationssamtal ska se ut för att intyg ska kunna utfärdas, där det tas upp om det krävs att samtalen är individuellt eller om det är möjligt att erbjuda gruppsamtal.

Vid bedömningen av vårdnadsfrågan ska avseende särskilt fästas vid föräldrarnas förmåga att ta ett gemensamt ansvar i frågor som rör barnet

Förvaltningen anser att det är positivt att föräldrars förmåga lyfts fram på ett tydligt sätt. I en mycket stor del av de vårdnadsutredningar som handläggs inom nämnden område finns det dock en historik av våld som innebär att många föräldrar av skyddsskäl inte kan ta gemensamt ansvar, det handlar med andra ord inte om förmåga. Förvaltningen menar att det behöver förtydligas att behovet av skydd måste väga tyngre än förmågan att ta ett gemensamt ansvar.

Domstolen ska kunna besluta om gemensam vårdnad även om båda föräldrarna motsätter sig det

I de fall som vårdnadstvisten avser två var för sig fungerande föräldrar innebär detta förslag enligt förvaltningens mening ett tydligt barnperspektiv. I de fall de den ena föräldern är rädd för den andra kan barnperspektivet i stället bli lidande eftersom detta kan påverka föräldrarnas förmåga att förmedla lugn till barnet.

Socialnämnden ska få höra barn utan vårdnadshavarens samtycke

Förvaltningen anser att det är en positiv signal till föräldrar att deras barn ska få komma till tals men det kan även innebära att barnet utsätts för press från föräldrarna kring vad de sagt i enrum. Trots detta är det värdefullt att barnet får träffa handläggare och få relevant information.

Barn ska få relevant information och barnets rätt att fritt uttrycka sina åsikter och få dem beaktade tydliggörs

Förvaltningen är positiv till att det tydliggörs att barnet inte behöver ha en bestämd vilja för att få framföra sina åsikter och inställning.

Riskbedömningar

Förvaltningen är positiv till det uppdrag som getts till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) att ta fram ett nationellt handlägningsstöd för socialnämndernas arbete med riskbedömningar i utredningar om vårdnad, boende och umgänge. Det är av stor vikt att handläggningen av riskbedömningar är likställig över landet.

4-månadersgräns för vårdnads-, boende- och umgängesutredningar

Förvaltningen anser att det i en del fall behövs längre tid än 4 månader för att färdigställa vårdnadsutredningar. I betänkandet framkommer det att förlängning av utredningstiden får medges om det finns särskilda skäl för detta. Vilka skäl som anses som särskilda skäl behöver tydliggöras. När handläggning sker enligt metoden konflikt och försoning, tar ofta utredningarna längre tid att genomföra men är också en förutsättning för att kunna hitta hållbara lösningar för barnen och föräldrarna.

Förvaltningen vill även framhålla att kommuniceringstiden i vårdnadsutredningar totalt blir längre än i andra typer av ärenden. Detta eftersom att varje vårdnadshavare har 1 veckas kommuniceringstid för sin respektive del och sedan kommuniceras hela utredningar under 2 veckors tid. En 4-månadersgräns skulle då innebära att nästan ¼-del av tiden går åt till kommunikering.

Det förekommer även att förvaltningen behöver längre tid än 4 månader på grund av saker som ligger utanför förvaltningens kontroll som till exempel att föräldrar inte kommer på inbokade besök eller att föräldrarna vill pausa utredningen för att ha samarbetsamtal eller prova någon annan lösning.

Bilagor

1. Remitteringsbrev
2. Remissen ”Se barnet!” (SOU 2017:6)